

Methodiek & praktijk

Vragen stellen

Hetty Pullen-Muis

Bij bijbelstudie neemt vragen stellen een centrale plaats in. Zonder vragen geen antwoorden! Vragen stellen is een interactievorm die vooral de groepsleden actief maakt. Maar hoe doe je dat? En wat beoog je met je vragen? Stel je wel de goede vragen of durf je misschien de vraag niet te stellen die in je hart leeft?

In dit artikel wil ik inzoomen op het belang van vragen stellen. Daarnaast bied ik een aantal tips aan voor de leiding van de bijbelstudie. Waar moet je op letten? En ik geef een paar werkvormen die passen bij de vaardigheid van het vragen stellen.

Elke vraag heeft een doel. We willen bijvoorbeeld ‘iets’ ontdekken, uitwisselen of erover discussiëren als we met bijbelstudie bezig zijn. Het gaat om exploreren, onderzoeken wat de ander vindt, voelt of waarvan hij/zij overtuigd is als de Bijbel opengaat.

Vragen stellen en luisteren horen bij elkaar. Als we tijdens een bespreking steeds luisteren en elkaar geen vragen stellen, neemt de concentratie af. En dan kan de een zich ook nog beter concentreren dan de ander. Het is een gegeven dat we verschillen in onze concentratie. Om recht te doen aan die verschillen, is vragen stellen aan elkaar een middel dat de betrokkenheid en concentratie verhoogt in een bijbelstudiegroep.

Maar welke vragen moet je dan stellen? En hoe bouw je dat op? Dat is best een opgave, zeker voor een gespreksleider. In het begin is de gespreksleider vaak de aanjager van het gesprek.

Soorten vragen

Er zijn verschillende soorten vragen, zoals denkvragen, concrete vragen, stuurvragen, kernvragen, prikkelende vragen enz. Die geven al een beetje aan wat je ermee wilt bereiken.

Een andere bekende verdeling van vragen is:

open vragen – gesloten vragen – suggestieve vragen.

Je kunt verschillende vragen als sturing gebruiken.

Stuurvragen beginnen met woorden als:

- Waarom?
- Wat?
- Waartoe?
- Hoe?
- Wanneer?
- (Met) wie?
- Waarmee?

Stuurvragen helpen bij het bepalen van de inhoud. Ze zijn gericht op informatie, maar geven ook volop ruimte aan de groep om zelf de inhoud te bepalen. Als je bij bijbelstudie bijvoorbeeld bezig bent met de vraag ‘wat is gereformeerd?’, dan kun je vragen ‘wat is leven uit genade?’ of ‘wat is leven uit de wet?’. Ze geven aan ieder de ruimte om daar een persoonlijk antwoord op te formuleren.

En dan komt het doorvragen nog!

Durf je door te vragen over wat de ander bedoelt en beoogt te zeggen? Dit is soms al een hele kunst bij het doorvragen. Maar in bijbelstudie is dat juist belangrijk, om elkaar te kunnen en willen zoeken in de gezamenlijke liefde voor Jezus Christus.

Een hulpmiddel daarbij is het schema:

- 1 feiten,
- 2 meningen,
- 3 emoties.

Op die manier zoek je de verdieping in het gesprek. En wordt het gesprek in bijbelstudie een ontmoeting met je verstand, je hart en je ziel.

Tips voor de gespreksleider

Het stellen van de goede vragen is van cruciaal belang. Voorbereiden op een thema is nadenken over mogelijke antwoorden en daar vragen bij bedenken. In feite werk je van 'achteren naar voren'. Als je wilt weten wat het betekent om uit genade te leven, stel je dat als een vraag aan de groep. Een paar belangrijke tips voor de gespreksleider zijn (naast een goede voorbereiding):

- Stel de vraag zo nauwkeurig mogelijk.
- Formuleer de tekst van je vraag duidelijk.
- Stel nooit meer dan één vraag tegelijk. De groep zal altijd op de laatste vraag reageren.
- Laat gerust een stilte vallen na je vraag, de groep moet de vraag verwerken en erover nadenken. De kracht van de stilte kan haar werk doen!
- Als je antwoorden krijgt, altijd het antwoord herhalen. Dan kan iedereen het goed volgen.
- Elk antwoord is een goed antwoord, vooral als het persoonlijk wordt geformuleerd.
- Om een discussie of gesprek te starten is een open uitnodiging van belang. Wie wil reageren?
- Vermijd zogenaamde schrikbeurten of een overvaltechniek. Wat vind jij...?

Uiteindelijk blijven concentratie en rust belangrijke voorwaarden bij het stellen van vragen.

Luisteren blijft altijd onlosmakelijk verbonden met het vragen stellen. Daarom: luister vooral!

Werkvorm – Concrete vraag

Doel

Start van een gedachtewisseling en verkenning van een thema.

Aanpak

- Voor de bespreking een concrete en activerende vraag formuleren, bijvoorbeeld welk offer aan God heb je het laatste jaar gebracht?
- Introduceer je vraag door het thema aan te geven. Stel dan pas de vraag.
- Geef voldoende bedenktijd.
- Wissel antwoorden uit, bijvoorbeeld in een rondje.

Tip

Probeer te vermijden de vraag *te open* te stellen.

Een meer specifieke vraag geeft meer richting dan een algemene vraag. Vraag bijvoorbeeld naar plus- of minpunten of haal een situatie naar voren in je vraag.

Werkvorm – Vragenbak

Doel

Bevorderen van de actieve uitwisseling van vragen.

Aanpak

In een bak of schaal bevinden zich dichtgevouwen stroken papier met op elk een vraag. Uit de vragenbak wordt (om beurten) een vraag getrokken en beantwoord door de deelnemers. Het motiveert iedereen om een vraag te bedenken en actief deel te nemen. Het geeft ruimte om de vraag en de vragensteller los te koppelen van elkaar.

- Stroken papier uitdelen. Bedenk vooraf het benodigde aantal vragen (tijd).
- Iedereen noteert een vraag, bijvoorbeeld een verdiepende vraag over het thema.
- De vragen worden verzameld en in de schaal gelegd.
- De vragen worden getrokken door een groepslid. Is het een vraag die je belangrijk genoeg vindt, dan stel je vraag. Anders pak je een nieuwe vraag.
- Vragen beantwoorden (rondje, kriskras door de groep?) en erover in gesprek gaan met elkaar.

Tip

Een gespreksleider kan vooraf ook zelf de vragen bedenken en in de bak doen. Gebruik ze als start van een discussie.

Werkvorm – Persoonlijk interview

Doel

Weten wat de mening en/of het standpunt van de ander is.

Aanpak

Een verwerking en informatieverzameling in de vorm van een persoonlijk interview. Kies voor een uitvoering in drietallen.

- Baken het onderwerp duidelijk af.
- Stel eventueel een korte vragenlijst vooraf op (of met een voorbereidingsgroep).
- Ga aan de hand van de vragen het gesprek aan. De een stelt de vragen en de ander noteert de antwoorden.
- Kies vooral voor open vragen die stimuleren om uitgebreider te antwoorden.
- Maak eventueel een kort (schriftelijk) verslag van het interview. Mondeling kan ook, maar dan direct na afloop in de groep.

Tip

Deze werkvorm kan ook als een onderdeel tijdens de bijbelstudie uitgevoerd worden. Geef daarbij een beperking in de nodige tijd. Bedenk vooraf of je wat met het standpunt wilt in de plenaire bespreking of dat de informatie uit dit interview tussen de deelnemers blijft.